

СТАНОВИЩЕ

От проф. дфн. Албена Владимирова Хранова, катедра „Философия“, Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“

– За материалите, представени за участие в конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, по област на висше образование 3.5. Обществени комуникации и информационни науки (Критика и критически практики), обявен в ДВ, бр. 93 от 26.11.2019 г. с единствен кандидат гл. ас. д-р Марин Бодаков от катедра „Печат и книгоиздаване“ на ФЖМК при СУ

Обща характеристика на кандидата. Гл. ас. д-р Марин Бодаков е роден през 1971 г. във Велико Търново. Завършил е гимназия в родния си град през 1979 г. и специалността „Българска филология“ в СУ „Св. Климент Охридски“ през 1994 г. Марин Бодаков е автор е на осем стихосбирки, които го доказват като един от значимите съвременни български поети. Бил е редактор в списание „Български месечник“ (1997-2000), вестник „Култура“ (2000-2018) и неговия наследник в. "К" (2018-2019). Дългогодишната му литературнокритическа и журналистическа практика е от голямо значение за изискванията на този конкурс. Той е носител на пет престижни награди за поезия, литературна критика в медиите и библиотечно дело. От 2006 г. е щатен преподавател в катедра „Печат и книгоиздаване“ на ФЖМК. През 2014 г. защитава дисертационен труд на тема „Политики на представяне на българската литература в печатните медии през 90-те години на ХХ век. Проблеми на критическата авторефлексия“, издадена като монография под заглавието „Кой „уби“ критиката?“ (Велико Търново: Фабер, 2019).

Преподавателска дейност. Кандидатът води часове за студенти редовно и задочно обучение за специалностите „Връзки с обществеността“, „Журналистика“ и „Книгоиздаване“ по дисциплините „Писане за ВО“, „Литература и медии“, „Публицистика и художествена критика“ и „Критика и критически практики“. В периода 2016-2019 г. е бил научен ръководител на 14 успешно защитени дипломни работи. Неговата учебна натовареност напълно отговаря на изискванията за академичната длъжност „доцент“.

Изследователска дейност. В конкурса за доцент д-р Марин Бодаков е представил 10 статии, публикувани в периода 2016-2020 г., след защитата на докторската му дисертация (освен тях са прибавени още три, публикувани преди защитата, но различни от темата на дисертацията). Те се отнасят до широк кръг проблеми на литературната публичност – различията между литературна критика и литературна журналистика, кризата на журналистическите жанрове,

както и аналитична работа върху исторически и съвременни казуси, свързани с писането на Йордан Маринополски, Николай Райнов, Чудомир, Смирненски, Емилия Дворянова, Иван Цанев, Иван Станков и др. Като хабилитационен труд кандидатът е представил монографията „Критика и искреност. Случаят Йордан Маринополски“ (Велико Търново, „Фабер“, 2019). „Искреност“ играе ролята на централна операционална категория в изследването. Тя обаче не доказва своята евристичност, защото понятието е „убегливо и фатално неизмеримо“ (с. 9), както се изразява авторът; но въпреки че признава понятийната му неяснота, той оставя действието на мощните му етически конотации да се превърнат в главен аргумент на труда. Затова и „искреност“ в цялата монография действа повече на всекидневното си конотативно равнище, като инструмент за формулиране на ценностни положения, аргументирани от етически патос, който има два извъннаучни резултата – на него не може да възрази (етически) и чрез него не може да се изследва (инструментално). Следвайки Маринополски, който разобличава противоречията в критическото мислене на Славейков и Кръстев, авторът се съгласява да гледа на искреността като на липса на противоречия в мисленето: логическо положение, което не издържа критика, тъй като искреността и противоречивостта изобщо не са корелативни величини, за да могат да бъдат изведени като опозитивни. Ако противоречивостта е неискреност, то Яворовото стихотворение „Две души“ би трябвало да се тълкува като много неискрено, понеже е тематична картина на противоречията; а ако приемем, че искреността в литературата и в критиката са две различни съдържания на понятието („Нека не я прилагаме към самата литература, а само към критиката“ съветва М. Бодаков на с. 9), това само означава, че докрай анихилираме каквато и да е що-годе понятийна релевантност на „искреността“. Още повече, че в книгата противоречията в „Мисъл“ лесно са изтълкувани като неискреност и „липса на интегритет“ (с. 148), докато противоречията на самия Маринополски в публичното му поведение към „Мисъл“ съвсем не са изтълкувани в същия интерпретативен ключ, а като „перипетии на искреността“ (с. 81) и като „опита му да бъде цялостен“ (с. 151). Набавянето на психологическа релевантност към понятието с помощта на „конгруентност“ (с. 26), която в термините на Карл Роджърс означава „съответствие между преживяване, осъзнаване и комуникация“ само удължава въпроса за начините на рационализиране на това съответствие в конкретния случай и измерването на наличностите му в една или друга критическа практика.

„Критика и искреност“ е и книга, занимаваща се и с човешки характери, а чрез това и построена по-скоро по жанровите схеми на романтическия роман, отколкото на литературоведското изследване. В нея има „добри“ и „лоши“ герои, като към този белетристичен модус на внушението спада и пълната идентификация на автора с неговия

протагонист Йордан Маринополски, и желанието на текста да се държи алегорически спрямо нашето настояще и да му отправя нравствени поуки. „Добрият“ и „лошите“ са романтически построени не само поради своята пълна контрастност, но и поради характерологиите си. Маринополски е едновременно герой и жертва – герой, защото се бунтува срещу неискрените, властовите и авторитарните, и жертва, защото не успява да ги победи. Критическата стилистика е напълно съответна на такъв герой – Маринополски има „трагично присъствие“ (с. 8) в българската критика; той е „провинциален Давид срещу столичните Голиати като д-р Кръстев и Пенчо Славейков“ и вижда техните отрицателни качества, които ни повече, ни по-малко са „всекидневната грандомания, арогантността, волята за литературна власт, спекулативността в текстовете, извратливостта“ (с. 13). Негативните квалификации (и на автора, и на неговия герой) за „Мисъл“ кулминират в убеждението, че тази литературна идеология изкуствено импортира чужди естетически доктрини, несъответни на тогавашната българска литература, докато Маринополски се бори за „една друга литературна публичност, която извлича своите норми от самата себе си“ (с. 69). Така, през романтическите контрасти и имплантираните в изследователския алгоритъм ценностни утвърждавания на културния автохтонизъм, негативният образ на „Мисъл“ в този труд неволно съвпада в основните си пунктове с негативния образ на „Мисъл“ в официозното литературознание между 50-те и 70-те години на 20. век. В книгата категорично липсва внимание към страниците на българското литературознание от последните 30 години, в която нито Маринополски е чак толкова забравен, нито „Мисъл“ е еднозначно „положителен“ или „отрицателен“ герой на българската култура.

Въпреки тези забележки, виждам главните приноси на труда в следното: начално очертаване на един по-плътен образ на Йордан Маринополски в българската литературна критика от края на 19. и началото на 20. век; откриване и набавяне на нови архивни източници към фонда на литературознанието, които разкриват нови детайли от литературните процеси и взаимоотношения от този период; осветляване на нови аспекти в тогавашната литературна публичност и с оглед на медийните практики в нея.

Заклучение. В заключение убедено произнасям пред уважаемото научно жури високата си оценка за преподавателската и научна работа на кандидата и заявявам своя глас „ЗА“ присъждането на академичната длъжност „доцент“ на гл. ас. д-р Марин Бодаков.

10 април 2020 г.

София

Проф. дфн. Албена Хранова

